

PŘEHLED DOPADŮ NÁVRHU PRÁVNÍHO PŘEDPISU

1. Základní identifikační údaje			
Název návrhu právního předpisu			
Věcný záměr zákona o správě dokumentů a o archivnictví			
Předkladatel	Spolupředkladatel	Stanovený termín předložení vládě, v případě návrhu vyhlášek předsedovi LRV	Předpokládaný termín nabytí účinnosti
MV	-	06.2024	01.2027
Transpozice práva EU: číselné označení právních předpisů EU a jejich název v českém znění ¹		Termín stanovený pro implementaci	
		-	
2. Definice problému			
<p>Aktuální zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, položil v době svého přijetí kvalitní základ pro řádný výkon spisové služby u původců, stejně jako pro výkon působnosti a plnění úkolů archivů. Jedná se však o normu 20 let starou a nesčetněkrát novelizovanou. Jakkoli se průběžně novely zaměřovaly na aktualizaci právní úpravy mimo jiné i z hlediska nezbytné modernizace a udržení kroku s digitalizací veřejné správy, je současnou podobou archivního zákona nutné označit za zastaralou.</p> <p>V průběhu času přišly v jednotlivých úsecích veřejné správy a zvláště v zastřešující oblasti eGovernmentu k životu instituty a pravidla, které se s právní úpravou spisové služby a archivnictví spojují jen obtížně. Zákon č. 499/2004 Sb. tak za právní úpravou jednotlivých odvětví veřejné správy, kterým má sloužit, a za eGovernmentem, kterému má z velké části podléhat, zaostává.</p> <p>V důsledku toho se v některých důležitých odvětvových předpisech relativně osamostatňují pravidla správy dokumentů, ačkoli by měla podléhat jednotnému normativnímu rámci.</p> <p>Praxe také dlouhodobě vnímá nesoulad procesů příjmu dokumentů s úpravou doručování a následného vyřizování podání podle procesních předpisů.</p> <p>Také v samotném jádru právní úpravy, tedy nejen ve vztahu k legislativnímu okolí, je současný zákon č. 499/2004 Sb. v mnoha ohledech přežitý:</p> <ul style="list-style-type: none"> - úprava vedení spisové služby je na úrovni zákona neúnosně podrobná a metodická, - zákon nedostatečně rozlišuje rozsah a obsah povinností kladených na původce dle jejich významu, možností a zdrojů (povinnosti například ústředního správního úřadu a obce prvního stupně při vedení spisové služby jsou v zásadě totožné), - soustavě státních archivů chybí organizační model pro sdílení některých průřezových činností a služeb, například v oblasti personalistiky, zadávání veřejných zakázek, administrace projektů nebo materiálně a finančně náročných postupů při fyzické péči o archiválie, - nedostatečná úprava kontrolních a supervizních mechanismů (zejména uvnitř samotných původců) je na úkor vymahatelnosti práva, - chybí systémové řešení digitalizace archiválií. 			
3. Cíl návrhu právního předpisu			
<p>Cílem je modernizace právní úpravy spisových služeb, snížení administrativní zátěže při správě dokumentů, využití plného potenciálu nástrojů eGovernmentu a zefektivnění fungování archivní soustavy. Nový zákon o správě dokumentů a o archivnictví by měl významně aktualizovat terminologii, a to jednak</p>			

¹ V případě, že se jedná o směrnici přijatou legislativním postupem, u které může být postupováno podle čl. 260 odst. 3 Smlouvy o fungování EU, tato skutečnost se výslovně uvede.

k zajištění souladu napříč právním řádem, jednak za účelem vytvoření pojmového aparátu, na němž bude možné stavět srozumitelnou a efektivní regulaci.

Zákon výrazně změní rozsah povinností kladených na jednotlivé druhy původců při správě dokumentů. Bude při tom vycházet z pečlivého posouzení veřejného zájmu na zajištění kvality jednotlivých postupů původců. V návaznosti na nové vymezení povinností budou také upraveny efektivnější kontrolní mechanismy a nástroje metodické podpory.

Archivní soustava dozná modernizaci. Národnímu archivu a státním oblastním archivům zákon umožní účelné a hospodárné sdílení kapacit a zdrojů. Zákon také upraví jednotné postupy pro digitalizaci archiválií a vytvoří tím předpoklady pro efektivní vzdálený přístup badatelů i široké veřejnosti k archivnímu dědictví.

Zákon vytvoří rámec obecných zásad a pravidel zajišťujících nezbytný kvalitativní standard pro správu dokumentů v agendových informačních systémech veřejné správy.

Z Programového prohlášení vlády budou přijetím nového zákona plněny zejména tyto úkoly:

- "Prosadíme moderní jednotný standard pro elektronickou spisovou službu a „digitální“ archivnictví pro dlouhodobou životnost digitálních dokumentů." Nový standard pro elektronickou spisovou službu byl vydán v červnu 2023. Nový zákon však představuje další a komplexnější pokračování modernizace dané oblasti.

- "Budeme pokračovat ve snižování byrokratické zátěže firem i živnostníků." Nový zákon by měl podstatně revidovat míru povinností kladených na podnikatele, zejména pokud jde o uchovávání dokumentů a umožnění výběru archiválií.

- "Nutná pravidla zjednodušíme. Zrušíme, co je v českém právu zbytečné nebo přestalo dávat smysl: povinnosti, razítka i samotné zákony. V první řadě se zaměříme na zjednodušení povinností malých a středních podniků." Jedním z hlavních cílů zákona bude též revize rozsahu povinností kladených na dotčené subjekty.

4. Varianty přípravy legislativního návrhu: ANO NE

Nový zákon by měl nahradit aktuální obsáhlou zákonnou regulaci. Vzhledem k jejím dopadům na široký okruh dotčených subjektů a vzhledem k požadavkům na vymahatelnost nepřipadá v úvahu jiné řešení než právním předpisem.

V průběhu projednávání návrhu věcného záměru by mělo být dále rozhodnuto, zda výsledné legislativní řešení bude spočívat na jednom zákonu, nebo na samostatném zákonu o správě dokumentů a samostatném zákonu o archivnictví.

5. Stanovisko předkladatele k zpracování RIA: ANO NE

Jedná se o věcný záměr, u něhož musí být RIA zpracovávána vždy.

6. Přijetí prováděcích právních předpisů: ANO NE

Zákon zpracovaný na základě věcného záměru by měl být proveden temito předpisy:

- vyhláškou upravující podrobnosti výkonu spisové služby,
- národním standardem pro elektronické systémy spisových služeb (jde o právní předpis svého druhu upravený již stávajícím zákonem)
- vyhláškou upravující některé postupy archivů.

Základní teze a rozsah prováděcí právní úpravy bude potřeba pojednat již v samotném věcném záměru zákona.

7. Dotčené subjekty

Původci dokumentů, zejména organizační složky státu, územní samosprávné celky, školy a školská zařízení, vysoké školy, právnické osoby zřizované státem a územními samosprávnými celky.

Archivy, vědecké instituce.

Badatelé, odborná i obecná veřejnost.

8. Konzultace

V rámci hodnocení dopadu regulace a dále při přípravě návrhu věcného záměru proběhnu konzultace zejména s těmito subjekty:

- zástupci významných skupin veřejnoprávních původců (ústřední správní úřady, územní samosprávné celky, vysoké školy)
- zástupci významných skupin soukromoprávních původců (např. HK ČR, Notářská komora ČR, politické strany a hnutí, církve)
- zástupci archivů
- zástupci odborných a profesních institucí (AV ČR, Institut pro správu dokumentů)

9. Dostupná data

Informace o úseku spisové služby a archivnictví na stránkách MV ČR: <https://www.mvcr.cz/archivnictvi-a-spisova-sluzba.aspx>

Internetové stránky jednotlivých archivů.

Poznatky z kontrolní činnosti Národního archivu, státních oblastních archivů a Ministerstva vnitra.

10. Charakteristika specifických dopadů

10.1 Dopady na státní rozpočet a ostatní veřejné rozpočty ANO NE

Dopady na státní rozpočet lze v aktuální fázi odhadnout jen druhově. Přesnější odhad bude formulován v samotném věcném záměru zákona.

Nový zákon bude předpokládat systémové investování do digitalizace v archivech (HW i SW) v rozsahu cca 1 mld. Kč v 10 letech následujících po nabytí účinnosti zákona.

Úspory budou plynout ze

- snížení rozsahu povinností některých veřejnoprávních původců (např. státních příspěvkových organizací nebo státních podniků, malých obcí, škol a školských zařízení),
- sdílení personálních a materiálních zdrojů pro některé průřezové činnosti v soustavě státních archivů.

10.2 Dopady na mezinárodní konkurenceschopnost ČR ANO NE

Pokud ano, specifikujte.

10.3 Dopady na podnikatelské prostředí ANO NE

Jedním z cílů zákona je snížení administrativní zátěže podnikatelů zmírněním povinností uchovávat dokumenty čistě pro potřeby výběru archiválií.

10.4 Územní dopady včetně dopadů na územní samosprávné celky ANO NE

Zákon se významnou měrou dotkne činnosti obcí a krajů z hlediska jejich povinností a postupů při správě dokumentů. Počítá se se zjednodušením regulace zejména pro malé obce a pro právnické osoby zřizované územními samosprávnými celky. Zákon by měl také umožnit sdílení odborných kapacit i elektronických systémů spisových služeb, popřípadě jiných nástrojů správy dokumentů obcemi, např. v rámci dobrovolných svazků obcí.

10.5 Sociální dopady ANO NE

-

10.6 Dopady na rodiny ANO NE

-

10.7 Dopady na spotřebitele ANO NE

-

10.8 Dopady na životní prostředí ANO NE

-

10.9 Dopady ve vztahu k zákazu diskriminace a ve vztahu k rovnosti žen a mužů ANO NE

-

10.10 Dopady na výkon státní statistické služby ANO NE

-

10.11 Zhodnocení korupčních rizik ANO NE

Jedním z cílů zákona bude prostřednictvím funkčního nastavení pravidel správy dokumentů a jejich vymahatelnosti chránit veřejný zájem na průkaznosti úředních postupů a transparentnosti veřejné správy. Naplnění tohoto cíle bude přispívat boji proti korupci.

10.12 Dopady na bezpečnost nebo obranu státu ANO NE

Zákon o správě dokumentů a o archivnictví musí zohledňovat požadavky na ochranu utajovaných informací.

11. Kontakty na zpracovatele

Petr Vokáč, vrchní ředitel

sekce legislativy a státní správy Ministerstva vnitra

telefon: 974 817 402; e-mail: blanka.klimesova1@mvcv.cz

Archiving by Design

This document was prepared by the European Archives Group and provides a definition of Archiving by Design as one of the new principles of European information governance. The concept of sustainable accessibility to information is the premise for a pan-European approach for the records management community and archives to address the challenges of digital transformation.

Problem statement

Digital transformation keeps altering the playing field in which we operate as an archival and records management community.

- Information is everywhere, and its growth is exponential.
- Information takes on new forms.
- Information is used and re-used in novel ways utilizing new technologies.

Traditional approaches for archives and records management no longer prove to be effective in the public sector. Information created or received might never reach the dedicated archival or records management systems we have created. There is too much information to manage, and digital information has to be available from the first moment in the life cycle to be used and reused outside the primary working process. It is time consuming and expensive to optimize in retrospect the accessibility of information that already has been created. Traditional archiving is perceived as an activity that starts after the working process is finished. It is more effective when information systems are designed in such a way that future accessibility of information is secured. When this is combined with early identification of the existence and value of information, with management of the entire life cycle, information of enduring value will be preserved and accessed in digital archives more efficiently.

The need to link and share data, to re-use it for the public, scientific and private sector is growing with the aim to create a single European data space on a single market. Design of information systems should be following this goal (e.g. implementation of Data Governance Act) as previously embodied in principles like Open by Default and Privacy by Design.

The records management community is currently failing to deliver on the public values that the archival and records management community stands for, confronted with problems such as:

- Trustworthy or complete information is not available for decision making, which decreases the quality of public service.
- Lack of transparency because information is difficult to find declines the trust in public institutions.
- The economic potential of open data and the re-use of public sector information, e.g. based on Open-Data Directive, cannot be fulfilled because data is unavailable and/or its quality is compromised because of lacking usage of authentic sources and incomplete descriptions of data models and datasets, which leads to stagnation of innovation and economic growth.
- Information with cultural and historical research value created in unmanaged information systems environments is in danger of being lost forever.

Solution

To deal with these challenges, it is necessary to take measures even before information is created or received. We call this Archiving by Design.

The definition of Archiving by Design is “During the design or adjustment of information systems, the appropriate measures are taken to ensure that the information becomes, and stays, sustainably accessible”.

Sustainable accessibility consists of six high-level quality requirements. Sustainably accessible information is:

- **Findable:** Information can be found quickly and easily by anyone that should have access to the information.
- **Available:** Information is available to (re)use for any given purpose, by any given actor at any given moment, as far as legally allowed.
- **Readable:** Information can be visualized and can be processed by people and/or machines.
- **Interpretable:** The meaning of information is clear, and it is known by whom it was created, in which context and for which purpose.
- **Reliable:** Information is trusted and complete and based on correct data so that it can be reused.
- **Future proof:** Information can be (re)used during its entire lifecycle because sustainably accessible information is resilient to changes over time in organization, technology or processes.

In the concept of Archiving by Design, these high-profile quality requirements are being translated into practically implementable improvement measures that are technology neutral. Archiving is therefore never the sole incentive for change, incentives could also come from areas like new user and business needs, regulatory developments and digital opportunities. To be successful it is necessary to collaborate with other information and data specialists such as architects, security and privacy officers. There is a lot of relevant knowledge among professionals who do not necessarily identify themselves as part of the archival field. We encourage the commercial sector to use and build services based on the Archiving by Design concept and guidelines, although implementation may differ in European countries (e.g. obligatory assessment of public sector information systems).

Ideally Archiving by Design becomes part of the DNA of any information producing organization.

Conclusion

The archives and records management community needs to proactively engage their mindset, skills and insights in designing the new information landscape. We cannot foresee all the challenges that digital transformation will impose on the field of archives in the future, and we cannot identify, reshape and redescribe all legally, administratively and historically valuable information in hindsight. The concept of Archiving by Design is a proposed first approach to ensure that the information becomes, and stays, sustainably accessible, and offers a mindset and methodology for this. Going forward there will be other important issues that need to be addressed like sustainability in general, freedom of data and digital ecosystems.

The European Archives Group subgroup on Archiving by Design provides a toolbox to help the wider records management community to implement Archiving by Design. The tools are based on solid research and best practices from different member states.